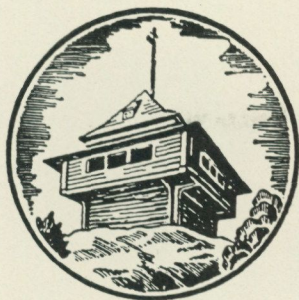

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1959**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1959

Redaktion:

GÖSTA BERG · BENGT BENGTTSSON

Redaktör: Bengt Bengtsson

*Omslagsbilden återger en bägare av rubinglas,
som tillhört generalen friherre Anders Wennerstedt på Skogaholm.
Se Marshall Lagerquists uppsats, s. 131.*

Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1959

Djuptrycksplansch från Nordisk Rotogravyr

EN TUNNBINDAREVERKSTAD FRÅN STOCKHOLM

av Jan Brunius

I början av år 1958 kunde Nordiska museet göra ett ovärderligt förvärv till sin samling av stadshantverk: ett av de sista tunnbinderierna i Stockholm stängdes på grund av ägarens frånfälle, varvid stärbhuset överlämnade verkstadsinventarierna till museet, närmast med tanke på ett blivande tunnbinderi i Skansens stads-kvarter. En del av virkeslagret och de kuranta verktygen inköptes.

Det värdefulla med gåvan låg inte enbart däri, att museets ganska oansenliga samling av tunnbindarverktyg fick ett välkommet tillskott; det mest betydelsefulla var att museet i sista minuten kunde bli ägare till en *komplett* verkstad, inte bara ett urval av de vanliga tunnbindarverktygen, utan så gott som allt, som fanns i tunnbinderiet — arbetsbänk, virke, dubletter av verktyg, verktyg som inte direkt räknas till yrket, delar av kontorsinredning och sist men inte minst allt det "skräp", som förvarades i lådor och på hyllor. Med hjälp av detta och av fotografier från verkstadslokalen, uppmättningsritningar och uppteckningar bör man kunna skapa en långt mer genuin och levande tunnbindarmiljö på Skansen än om man enbart varit hänvisad till ett aldrig så korrekt och enhetligt urval av verktyg och inventarier. Metoden har tillämpats tidigare: den Möllenbergsska verkstaden i Skansens guldsmedshus och en i museet magasinerad knivsmedja från Eskilstuna är exempel härpå.

Att förvärvet skedde "i sista minuten" är säkert; nog finns det ännu några tunnbindare kvar i Stockholm, främst vid bryggerierna, där de har arbete med reparationer av det äldre laggkärlsbeståndet, men nytillverkningen av stora öl- eller vinkärl har sedan ett 20-tal år tillbaka helt och hållet upphört i landet.

Till slut några ord om verkstadens innehavare. Paul Norén var född 1886 och kom vid 17 års ålder i lära vid Anders Johan

Tunnbindare Ernst Cederholm på skärbänken, "kärningen", visar hur insidan av "staven" skärs till med en krumkniv.

Lundgrens tunnbinderi på Kungsholmen, en av de största verkstäderna bland det 10-tal, som då fanns i Stockholm. 1908 avlade Norén gesällprov, men först mot mitten av 20-talet startade han en egen verkstad på Roslagsgatan nära tullen. I den trakten förblev han också: omkring 1930 var verkstaden inrättad i den lokal vid Birger Jarlsgatan 124, där den fanns kvar ännu vid

Med "drivning" och hammare slås banden ned. I bakgrunden skimtar arbetsbänken med skruvstycke och mängder av verktyg — bandknivar, "krösar", "spockskivor", "studsare" m. m.

Noréns frånfälle 1957. Till verkstaden — inrymd i källarvåningen till en stor hyreskasern — hörde också en sommarverkstad i kåkstaden norr om Valhallavägen; här fanns en arbetsbänk och en uppsättning verktyg, som under senare år mer sällan kom till användning.